

УДК 725.826:792.051

І. Гуменник

доцент кафедри дизайну архітектурного середовища
Національний університет "Львівська політехніка", Львів
inna.v.humennyk@lpnu.ua
orcid.org/0000-0002-0304-0441

ПЕРСПЕКТИВИ ПРОЄКТУВАННЯ СУЧАСНИХ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРАЛЬНИХ БУДІВЕЛЬ ТА СПОРУД У ПОВОЄННІЙ УКРАЇНІ

© Гуменник І., 2023

<https://doi.org/10.32347/2519-8661.2023.28.128-142>

Анотація. Стаття присвячена проблемам відбудови зруйнованих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів на території сучасної України в повоєнний час. Особливо важливу роль автор приділяє проблематиці створення актуальних проєктів ландшафтних театрів на заміну знищених окупаційними військами російської федерації на територіях, де почались та продовжуються зараз бойові дії. Театральні та культурно-просвітницькі об'єкти на відкритому просторі створені в населених пунктах України в повоєнний час надають шанс вибудувати систему задоволення населення в культурному обслуговуванні в межах обмеженого бюджету країни, де щойно відбулись воєнні дії.

Автором в даній публікації порівнюється фактичний стан та тенденції розташування об'єктів театральної мережі з закритих та відкритих культурно-видовищних і дозвіллевих закладів у країні в довоєнний період та в умовах активної фази воєнних дій в Україні. В статті докладно висвітлюється значний обсяг руйнувань культурно-видовищних та дозвіллевих закладів на сході, півночі та півдні України, аналізується характер нанесених пошкоджень об'єктах театральної мережі та наводяться певні конкретні пропозиції щодо організації відновлення зруйнованих будівель і споруд на основі раніше проведених автором наукових досліджень. В статті автор досліджує шляхи та економічну доцільність відновлення знищених об'єктів театральної архітектури на теренах України та надає рекомендації, якими культурно-видовищними та дозвіллевими закладами. було би доцільно замінити зруйновані будівлі і споруди. На аргументовану думку автора, саме ландшафтні театри на відкритому просторі є повноцінною альтернативою закритим театральним спорудам, що є більш бюджетним та швидко реалізованим варіантом відновлення зруйнованої театральної мережі в повоєнній Україні.

Ключові слова: ландшафтний театр, культурно-видовищний та дозвіллевий заклад, інфраструктура, відкритий простір, амфітеатр, глядацько-сценічний простір.

Постановка проблеми. Російське повномасштабне військове вторгнення, що відбулось 24 лютого 2022 року спричинило до безпрецедентних руйнувань об'єктів інфраструктури міст України, в тому числі до знищення театральних будівель та споруд, які відбуваються на півдні, сході та півночі країни. За результатами вивчення мережі культурно-видовищних і дозвіллевих закладів в Україні, проведеному автором у 2012-2018 роках, було встановлено у всіх регіонах України до 111 театральних будівель і споруд на відкритому просторі, що в середньому становило від 2 до 21 ландшафтних театрів на кожен область країни [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В царині ґрунтовних досліджень театральної архітектури та сценографії на початку ХХІ століття слід виокремити наукові праці наступних дослідників, як архітектори з США та Канади: Л.Джевел [2], Ф.Ваух [3], Р.Коглер-Карвер [4], Р.Кадена [5], Д.Менденхолл [6], Ш.Чейні [7], які досліджували аспекти пов'язані з проектуванням театральних споруд, науковців з США Е.Холдінга [8] та М.Гарді [9], що декларацію вивчали сценографію та архітектуру відкритих театральних споруд. До їхнього числа можна теж відносити праці П.Босого [10], що присвячені аспектам організації сценографічних прийомів під час театралізованих вистав. Ґрунтовно питанням вивчення генези архітектури українського та єврейського театрів, присвячені праці працівників в Львівській архітектурній школи В.Проскуракова [11] та Б.Гоя [12]. В наведених вище наукових працях та публікаціях закладено підвалини теоретичних основ і практичного досвіду проектування сучасних ландшафтних театрів, як яскравого виду технології театральної архітектури.

Мета статті . Метою даної статті є дослідження наслідків руйнування мережі культурно-видовищних та дозвіллевих закладів України в результаті повномасштабного вторгнення російських військ на її територію, а також здійснення аналізу сучасних підходів з розробкою пропозицій щодо проектування та створення нових ландшафтних театрів на окупованих і звільнених від загарбників територіях країни у повоєнний час.

Подібний підхід дозволить у короткий термін відновити зруйновані театральні споруди і створить умови для сталого забезпечення культурних потреб населення півночі, сходу та півдня звільненої від загарбників України ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу. Статистично оброблені дані представлені на рис.1, демонструють географію та кількісний склад діючих культурно-видовищних і дозвіллевих закладів на відкритому просторі, що були розташовані на теренах України у довоєнний час.

Як свідчить представлена на рис.1 інформація, то лідерами в розвитку театральної мережі в Україні були саме Київщина та Харківщина. Ситуація після повномасштабного військового вторгнення російської федерації на територію України суттєво змінилась: в результаті ракетних та артилерійських обстрілів значна кількість культурно-видовищних і дозвіллевих закладів була зруйнована або згоріла після варварських дій російських загарбників.

Яскравим свідомством руйнації театральних споруд на сході, півдні та півночі України є наслідки авіаційного бомбардування будівлі Донецького академічного обласного драматичного театру в м.Маріуполі (рис.2, а); руйнування Харківського національного академічного театру опери та балету ім.М.В.Лисенка в м.Харкові (рис.2, б); Луганського обласного академічного українського музично-драматичного театру в м.Луганську (рис.2, в); г) Київської малої опери в м.Києві (рис.2, г); д) Центрального будинку культури в м.Ірпіні, Київської області (рис.2, д); е) Чернігівського обласного академічного українського музично-драматичного театру ім.Т.Шевченка в м.Чернігові; (рис.2, е) та знищення ще багатьох культурно-видовищних і дозвіллевих закладів в Україні.

Масштаби руйнувань та знищення культурно-видовищних і дозвіллевих закладів ще необхідно додатково дослідити та оцінити нанесені збитки в повній мірі, але вже зараз зрозумілим є той факт, що потрібно продумати і розробити стратегію відновлення руйнувань спричинених російською агресією існуючій театральній мережі для відновлення останньої в повоєнній Україні. Саме в даний час: під час активної фази бойових дій на сході та півдні України, необхідно вибудувати концепцію та напрямки робіт, що направлені на відновлення зруйнованих і на створення нових культурно-видовищних та дозвіллевих закладів в країні.

Попередньо опубліковані автором статті при участі колективу кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка» та науково-прикладні дослідження свідчать про той факт, що саме театральні споруди на відкритому просторі являються найбільш ефективними з точки зору економії фінансових ресурсів та є оптимальним бюджетним варіантом створення умов для якісного і швидкого задоволення культурних потреб населення зруйнованих в Україні населених пунктів [13].

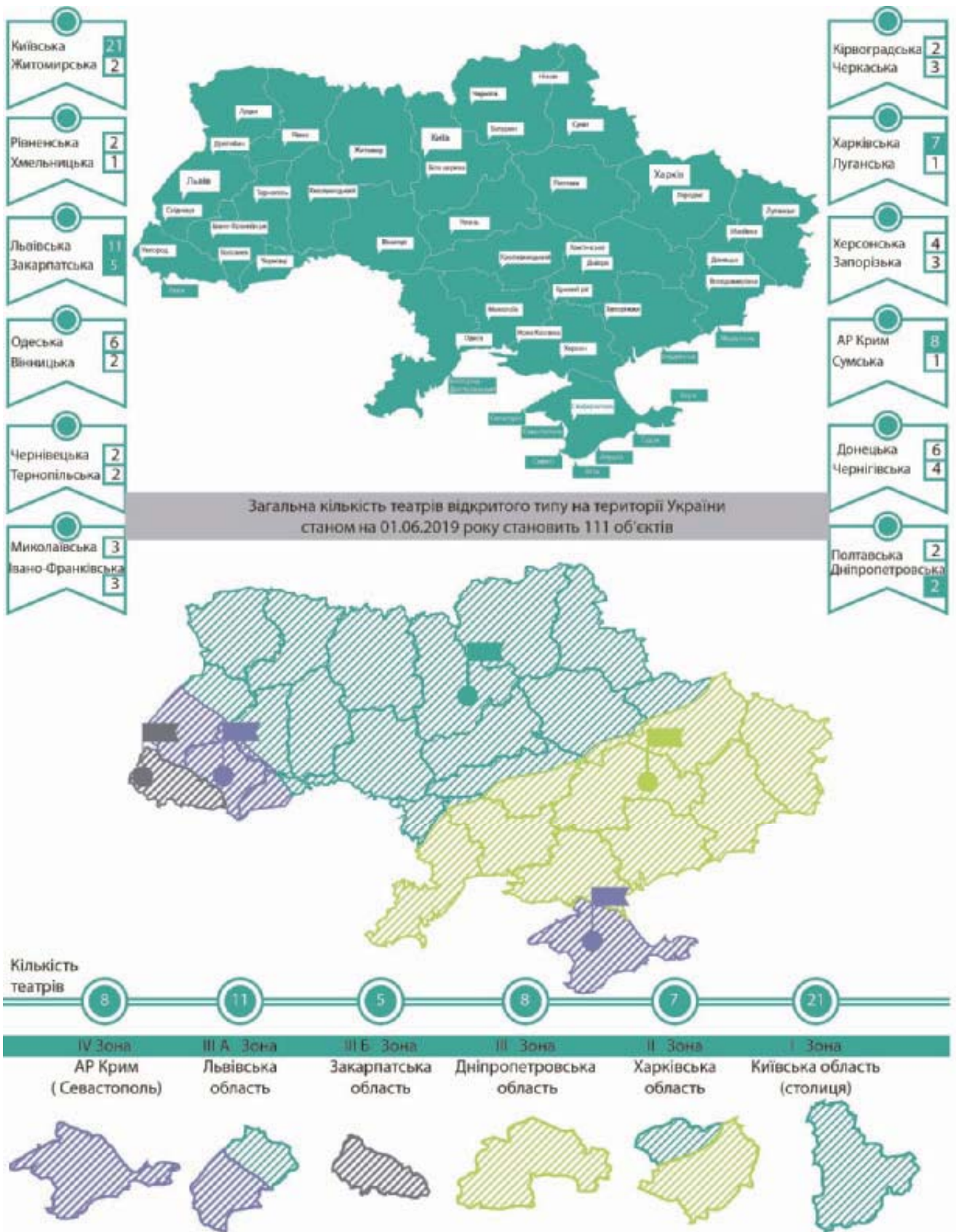

Рис.1. Розташування відкритих театрів на території сучасної України станом на 01.06.2019 року (за літературними джерелами та опублікованими статистичними даними)

Рис.2. а) Донецький академічний обласний драматичний театр, м.Маріуполь; б) Харківський національний академічний театр опери та балету ім.М.В.Лисенка, м.Харків; в) Луганський обласний академічний український музично-драматичний театр, м.Луганськ; г) Київська мала опера, м.Київ; д) Центральний будинок культури, м.Ірпінь, Київської області; е) Чернігівський обласний академічний український музично-драматичний театр ім.Т.Шевченка, м.Чернігів

Крім того, здійснені автором публікації техніко-економічні розрахунки доводять, що собівартість створення одного глядацького місця в ландшафтному театрі на відкритому просторі складає лише третину вартості одного глядацького місця в традиційному театрі закритого типу [14].

Не зважаючи на те, що Україна разом з іншими країнами цивілізованого світу приймає активну участь в процесі обговорення залучення значних фінансових ресурсів для відновлення зруйнованої інфраструктури за рахунок контрибуцій та репарацій від Російської Федерації, то існує суттєва потреба в економії залучених на майбутнє для цього коштів. Реалізація плану відбудови зруйнованих міст та сіл України потребує появи аналога «плану Маршала», щоби в короткий термін відновити капітальну базу знищених об'єктів інфраструктури України, оскільки обсяг руйнувань від військових дій є просто гігантським. За різними експертними оцінками обсяг інвестицій для відновлення лише прямих збитків нанесених Україні складає від 300 до 560 млрд. доларів. Зрозуміло, що можливість зекономити в процесі відновлення, хоча би частини фінансових ресурсів за рахунок відновлення зруйнованих культурно-видовищних і дозвіллевих закладів в Україні є надзвичайно слушним та ефективним кроком для держави.

Крім значної економії фінансових ресурсів за рахунок організації бюджетних глядацьких місць у культурно-видовищній споруді, ще одною перевагою при створенні ландшафтних театрів є той факт, що саме творчий підхід під час розміщення даної споруди дає можливість максимально ефективно використати потенціал прилеглої місцевості та непересічного краєвиду, який підсилює естетичний вплив на відвідувача заходу під час театральньо-концертного дійства. Даний аспект можна яскраво відслідкувати в сучасних проектах ландшафтних театрів на відкритому просторі, що запропоновані провідними українськими архітекторами для визначних міст України (рис.3, а, б, в, г) та викладачами і студентами кафедри дизайну архітектурного середовища НУ «ЛП»(рис.4, а, б).

Ще одним цікавим чинником на користь використання в сучасній Україні ландшафтних парків є факт спроможності швидкої евакуації відвідувачів з театральньо-концертного заходу під час виявлення небезпечної ситуації під час події. Процес евакуації глядачів під час повітряної тривоги чи іншої нестандартної аварійної ситуації в процесі відповідного мистецького заходу здійснити набагато простіше та безпечніше, ніж традиційних театральних будівлях закритого типу.

Власне саме цих трьох базових факторів, що наведені вище (бюджетність створення одного глядацького місця в театральній споруді на відкритому просторі, використання специфіки місцевого ландшафту в процесі театралізованого дійства та спрощеної схеми організації евакуації відвідувачів з глядацького залу в ландшафтних театрах) мають лягти в основу концепції відновлення культурно-видовищних та дозвіллевих закладів України на тимчасовий період та на довгострокову перспективу реновації мережі масових об'єктів відкритого типу для забезпечення культурних і просвітницьких потреб населення у повоєнний час.

З метою вироблення оптимальної стратегії створення нових та реконструкції старих об'єктів з відбудовою ландшафтних театрів на теренах повоєнної України колектив фахівців кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка» за участю автора даної публікації на основі власних науково-прикладних досліджень пропонує в перспективі звернути увагу на наведені нижче театретичні моменти в процесі проектування сучасних ландшафтних театрів для умов повоєнної України [15].

За результатами наукових досліджень, здійснених в останні роки автором було виявлено ряд характерних особливостей в архітектурній типології ландшафтних театрів, що слід враховувати в процесах проектування та розташування культурно-видовищних і дозвіллевих закладах даного виду для конкретних умов локації об'єкту [16].

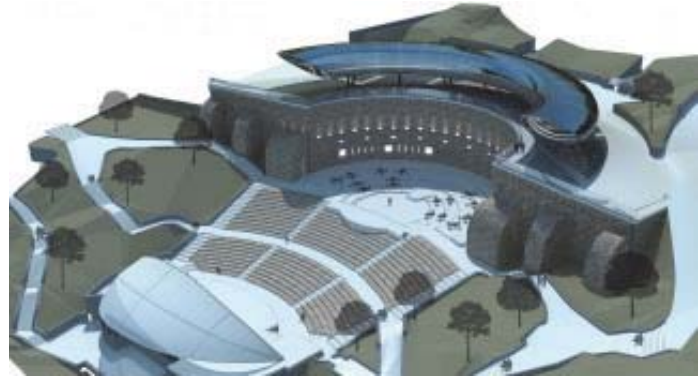
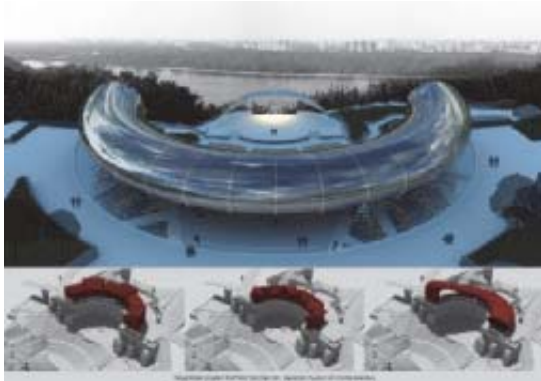
В табл.1 автором наведено основні схеми об'ємно-планувального компонування ландшафтних театрів з врахуванням рівня відкритості споруди, що налічує чотири базових варіанта планування глядацько-сценічного простору.

а)

б)

в)

г)

Рис.3 а) Проект амфітеатру у м.Львові, проект-переможець Всеукраїнського відкритого архітектурного конкурсу на облаштування громадського простору на Сихові, творчий колектив: М.Максимюк, Н.Мисак, І.Максимюк, В.Палій, С.Галайко, Ю.Максимюк, 2018 р.; б) Проект реконструкції Зеленого театру в парку Аскольдова могила в м.Києві, архітектурна майстерня RAINTIT, автори: Ю.Черевко, Т.Філіпенко, Я.Андрійчук, 2018 р.; в) Проект реновації Зеленого театру на Парковій дорозі в м.Києві, автор К.Мороз, переможниця спеціальної номінації у Всеукраїнському конкурсі для молодих дизайнерів та архітекторів Get Me 2 the Top, 2023 р.; г) Проект реконструкції Літнього театру в Міському саду в м.Одесі, архітектори: А.Шупляков, О.Агафонов, О.Гусарев, 2019 р.

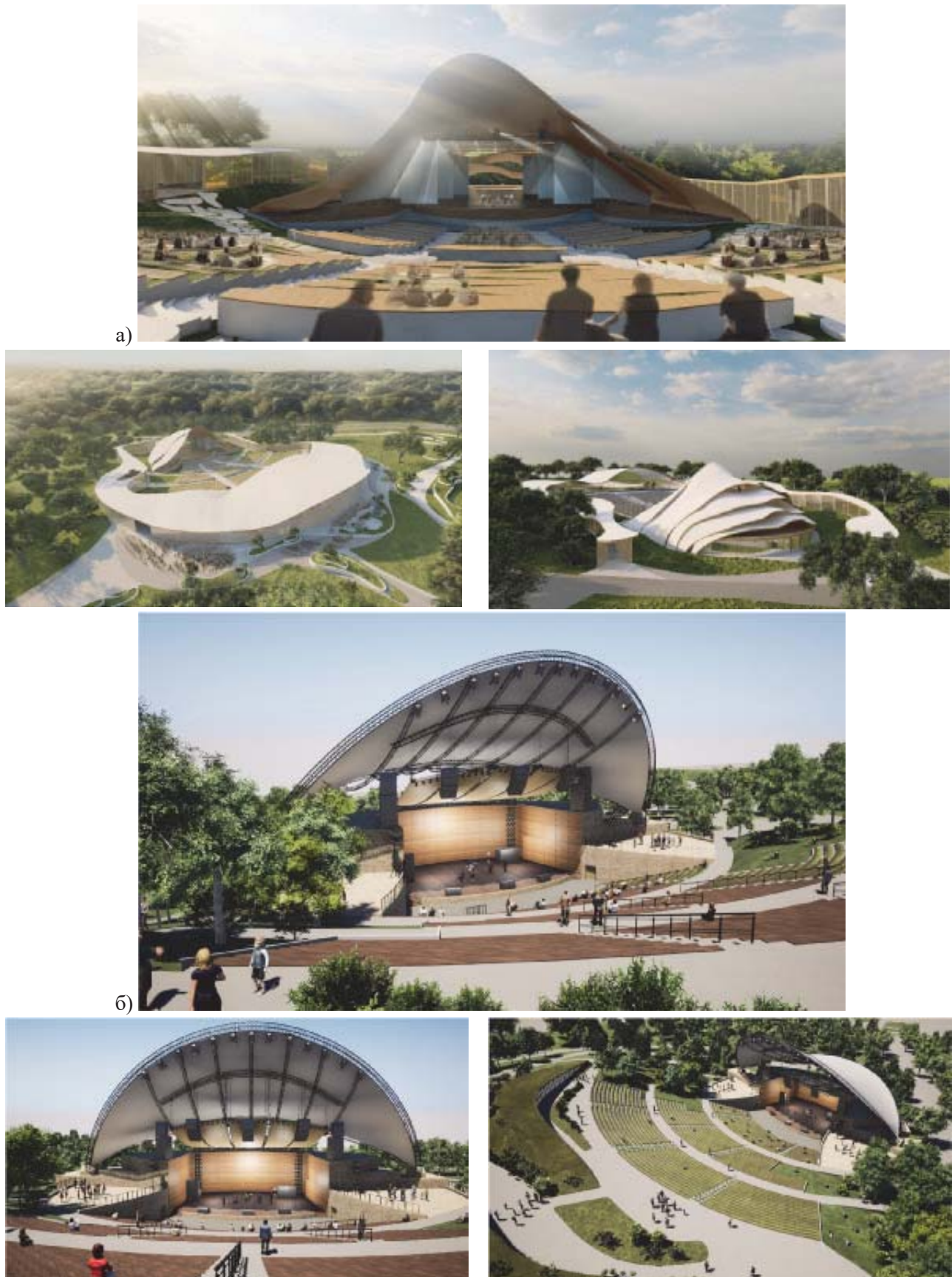

Рис.4. Магістерська та бакалаврська кваліфікаційні роботи на тему: «Дизайн архітектури ландшафтного театру із використанням засобів зеленої архітектури в парку культури та відпочинку ім.Б.Хмельницького у м.Львові»: а) автор: студент М.Ревюк, 2020 р.; б) автор: студентка С.Голованова, 2023 р., керівник: к.арх., доц. Гуменник І.В.

Таблиця 1

**Основні схеми архітектурного компонування
ландшафтних театрів за рівнем відкритості споруди**

№ п/п типу	Сценічний простір театру	Глядацький зал театру (амфітеатр)	Відсоток відкритості залу (%)		Схема компонування з відсотками відкритості (%)
I	Відкритий	Закритий	50	100	
II	Закритий	Відкритий (частково або повністю)	100	50	
III	Відкритий	Відкритий (частково або повністю)	100	50	
IV	Закритий	Закритий	100	100	

В наведених в табл.1 типологічних схемах організації сценічно-глядацького простору ландшафтних театрів за ступенем відкритості рекомендовано виокремити чотири основних варіанти компонування театру, які регламентують умови влаштування повного або часткового (100 або 50 відсотків) дахового накриття базових компонентів театру, а саме: поелементно над сценічним майданчиком або над глядацьким залом та над обома частинами театру одночасно. Запропоновані наведеними вище схемами комбінації за рівнем відкритості споруди формують основний естетично-архітектурний образ ландшафтного театру та закладають базові функціональні властивості при його проектуванні, за якими можна в робочому проекті використати або повний чи обмежений перелік архітектурно-конструктивних і техніко-сценографічних рішень.

В табл.2 представлено наукові дослідження, що виявили оптимальні варіанти розміщення споруд в інфраструктурі ландшафтного театру в різних зонах та різних умовах його розташування, а саме: в горах; на рівнині; в щільній міській забудові та історичному середовищі. При цьому автором пропонується гармонійно враховувати навколишнє середовище або навпаки обирати театральну будівлю в якості домінуючого об'єкту на обраній для даного варіанту розташування театру місцевості. Наведені в табл.2 зони і варіанти розміщення ландшафтного театру в існуючому рельєфі (гори, рівнини) та в різні умови міської забудови дозволяють архітектору самостійно обирати об'ємно-планувальну концепцію проекту та, на свій розсуд, визначати оптимальне місце розташування та масштабну компоненту складових комплексу театрального об'єкту просто неба.

Наступним моментом, що потребує особливо пильної уваги, є представлені автором в табл.3 оптимальні розрахункові величини, в частині визначення параметрів відстані при розташуванні глядацького залу ландшафтного театру відносно сценічного простору. В табл.3 автором представлено усереднені величини основних габаритів театру, а також оптимальні кути нахилу амфітеатру відносно рівня подіуму сцени театральної споруди.

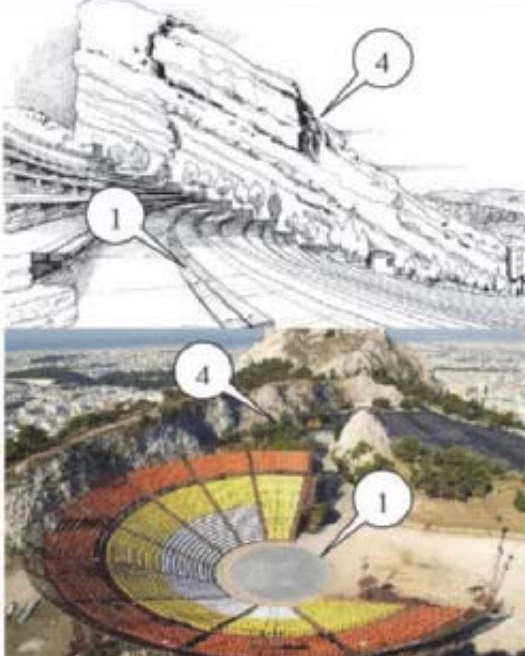
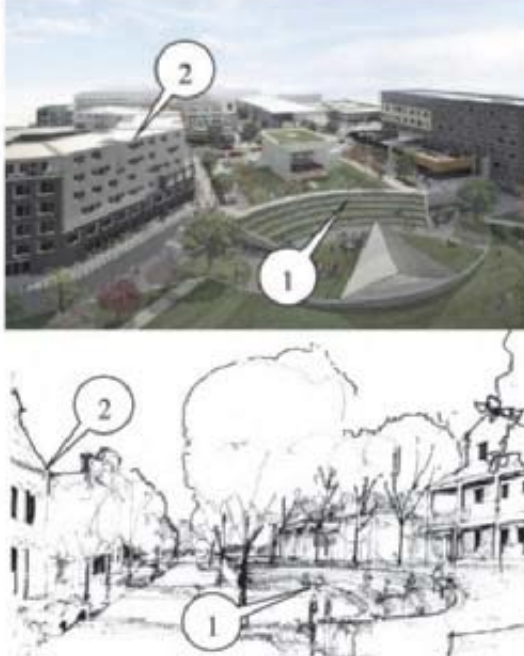
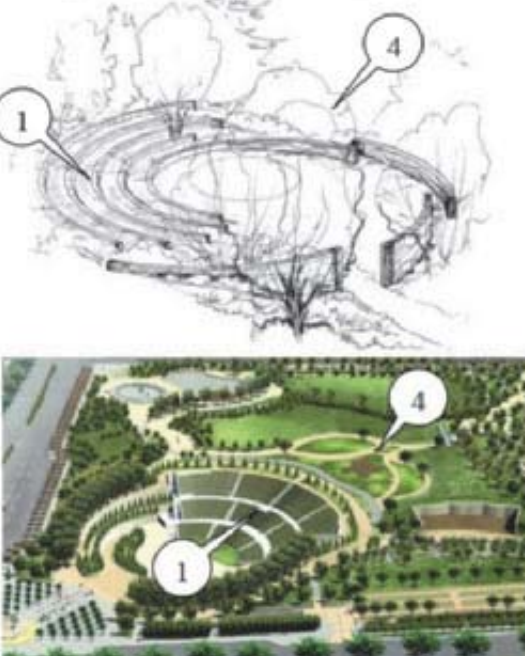

Представлені автором в табл.3 максимально можливі величини відстані сцени від глядацького залу створюють умови для вибору конкретного параметра при об'ємно-планувальному вирішенні конкретного ландшафтного театру. Параметри наведені в табл.3, за переконанням автора, визначаються за відповідними розрахунками та створюють об'єктивні умови для використання ефективних варіантів орієнтації сцени відносно сторін світу у певний період доби при організації масового заходу в конкретний час доби в ландшафтному театрі, що проектується та розміщується на обраній в проекті місцевості.

Таким чином, в табл.3 задекларовано оптимальні розрахункові параметри, щодо внесення даних величин до проектної документації при проектуванні ландшафтних театрів в частині архітектурно-планувальних вимог, а саме: в частині визначення відстані від останнього ряду глядацького залу до сценічного майданчика; в критеріях орієнтації сцени та амфітеатру залу в певну пору доби за частинами світу; при виборі ефективного кутів нахилу залу та траєкторії комфортного огляду всього сценічного майданчика. Ландшафтні театри, як заклади культурно-видовищного та дозвілєвого призначення мають на меті забезпечувати комфортність проведення театралізованих заходів масового характеру. При цьому оптимальна місткість в залежності від жанру вистави повинна, згідно нормам становити від 500 до 2000 глядачів. Оптимальний вибір відповідного варіанту рівня відкритості ландшафтного театру або його окремих елементів відіграє особливу роль в орієнтації сцени та залу по відношенню до частин світу (ступінь природного освітлення сцени та глядацького залу). Обрана проектом орієнтація ландшафтного театру має гармонізувати з природним освітленням і рухом сонця над обрієм та повинна ефективно враховувати час доби, коли було би доцільно організувати відповідне культурно-видовищне дійство, що яскраво автором проаналізовано на досвіді організації сценічно-глядацького простору в античному давньогрецькому театрі [17].

На кафедрі дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка» під керівництвом професора В.Проскурякова та доцента І.Гуменник були розроблені бакалаврські та магістерські роботи направлені на проектування ландшафтних театрів у Львові в парку культури та відпочинку ім.Б.Хмельницького (рис.4, а, б) та в мікрорайоні Сихів (рис.3,а). Подібна проектна робота здійснюється і в м.Києві (рис.3, б, в.) та в м.Одесі (рис.3, г).

Таблиця 2

Варіанти архітектурно-композиційної організації зони та місця розташування відкритого театру в різних ландшафтах місцевості

а) Розташування ландшафтного театру з врахуванням особливостей гірського рельєфу	б) Розміщення ландшафтного театру в синтезі з урбанізованою міською забудовою
	
в) Умови, коли ландшафтний театр виступає, як домінанта на рівнинній місцевості	г) Вільне розташування театру на відкритому просторі в ландшафті історичного оточення
	

Позначки:

- 1) ландшафтний театр; 2) міська забудова (будівлі, споруди);
- 3) існуючі історичні об'єкти; 4) природне оточення

Таблиця 3

Рекомендовані розрахункові параметри, що визначають оптимальні геометричні розміри, ефективні кути нахилу для комфортного огляду сцени та орієнтацію глядацького залу щодо сцени ландшафтних театрів в різні періоди доби за сторонами світу (згідно з положеннями ДБН В.2.2-16-2019)

№ п/п	Місткість глядацького залу, кількість осіб	Максимально допустима відстань від краю сцени до останнього ряду глядацького залу (за розрахунком згідно додатку В, п.п. В.1, В.2), (м)	Оптимальний кут нахилу амфітеатру глядацького залу відносно рівня сцени, α (град., °)	Ефективний кут огляду сцени з глядацького залу, β (за розрахунком додатку В, рис. В.1, В.2, В.3, В.4 (град., °))	Схема розташування глядачів відносно сценичного майданчика	Орієнтація сцени за частинами світу при рівному освітленні під час вистави у відповідний період доби			
						Ранок	День	Вечір (природне освітлення)	Вечір (штучне освітлення)
1.	≥ 500	25	$0 \leq \alpha \leq 20$	$0 \leq \beta < 90$					
2.	500 – 1000	43	$20 \leq \alpha \leq 25$	$\beta = 90$					
3.	1000 – 1500	43 – 50	$25 \leq \alpha \leq 30$	$\beta = 120$					
4.	1500 – 2000	50 – 60	$30 \leq \alpha \leq 36$	$\beta = 180$					
5.	< 2000	≤ 60	$\alpha = 36$	$\beta = 360$					

В представлених вище проектах створення глядацько-сценічного простору сучасних ландшафтних театрів впроваджені теоретичні рекомендації автора даної публікації та закладають реальну практичну основу для проектування комфортних та відносно дешевих за вартістю одного глядацького місця культурно-видовищних і дозвіллевих закладів у повоєнній Україні, що дасть сталу можливість задовольнити потреби у мистецько-театральному обслуговуванні українського народу.

Висновки. Підсумком науково-прикладних досліджень автора архітектурної типології ландшафтних театрів з метою їхнього створення в процесі відновлення театральної мережі повоєнної України слід вважати доцільність врахування наступних аспектів: а) варіантів компоновання глядацького залу та сценічного простору в режимах відкритості; б) схем розташування ландшафтного театру в різноманітному рельєфі та найбільш поширених ландшафтних характеристик для умов України; в) стосовно визначення величини, оптимальних відстаней, інших розрахункових параметрів та схем орієнтації глядацько-сценічного простору за сторонами світу в різну пору доби при організації театралізованого дійства на відкритому просторі.

Використання наведених вище рекомендацій автора разом з факторами: бюджетності в процесі організації глядацьких місць; підвищення естетичного впливу на відвідувача в реальному ландшафтному оточенні; ефективними умовами евакуації глядачів з зали при виникненні небезпеки створюють хороші перспективи в процесі побудови на теренах повоєнної України значної кількості ландшафтних театрів, що суттєво може покращити умови для задоволення культурних потреб українського народу в умовах ХХІ століття.

Бібліографія

1. Гуменник І. В. Дослідження формування архітектури ландшафтних театрів в Україні // Архітектурний вісник КНУБА. – 2021. – Вип. 22-23. – С. 190–198.
2. Jewell, L. and Cancian, S.R. 2002. Keeping the Boys Busy: The Revival of Incremental, On-Site Design by National Park, National Center for Preservation Technology and Training [online] 10. Available at: [Accessed 19 June 2018]
3. Waugh, F.A., 2008. Outdoor Theatres. Vancouver: Read Books.
4. Kogler Carver, R., 2013. Stagecraft Fundamentals: A Guide and Reference for Teatrical Production. 2nd ed. New York, London: Focal Press.
5. Cadena, R., 2010. Automated Lighting: The Art and Science of Moving Light in Theatre, Live Performance, and Entertainment. 2nd ed. New York, London: Focal Press.
6. Mendenhall J.C. 2012. The dramatic landscape: articulating design criteria for outdoor theatre spaces [online] Available at: [Accessed 21 January 2018].
7. Cheney, S., 2012. The Open-Air Theatre. Lenox: HardPress Publishing.
8. Holding, E. Mark Fisher: Staged Architecture: Architectural Monographs, 52. London: Wiley-Academy.
9. Hardy, M., Weiss, D., Long, R., Moore, B., Hardy, C. and Parker, S., 2014. Outdoor Theatre Facilities: A Guide to Planning and Building Outdoor Theatres. 2nd ed. Greenville: East Carolina University Foundation.
10. Босий, П.В., 2014. Формування сценічного простору засобами постановочного освітлення. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура, 793, с.175-181
11. Проскуряков, В.І. 2004. Архітектура українського театру. Простір і дія: Монографія. 2-ге вид. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», Вид-во «Срібне слово».
12. Проскуряков, В.І., Гой, Б.В., 2007. Культурологія єврейського театру України в контексті часу, дії і архітектури: Монографія. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка».
13. Гуменник, І. В., 2019. *Розвиток архітектурної типології ландшафтних театрів в Україні*. Кандидат архітектури. Національний університет «Львівська політехніка».
14. Гуменник І. В. Національна автентичність в архітектурі ландшафтних театрів Західного регіону України // Розвиток архітектури в Східній Європі: реалії, проблеми та перспективи: збірник тез доповідей I Міжнародної наукової конференції, Луцьк, 21 травня 2021 р. – 2021. – С. 32–33.
15. Проскуряков В. І. та Гуменник І. В., 2018. Розвиток ландшафтних театрів України в майбутньому. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Архітектура, 895, с. 32-37.

16. Гуменник, І.В., 2019. Розвиток архітектурної типології ландшафтних театрів в Україні. Кандидат архітектури (доктор філософії). Національний університет «Львівська політехніка».

17. Gumennyk, I., 2014. Evolution of the typology of open-type and «landscape» theatrical facilities in the conditions of urban environment from antiquity to the present days. *Czasopismo «Srodowisko Mieszkaniowe / Housing Environment»*, 13, pp.54-59.

Посилання на картинки з рис.2, рис.3, рис.4:

Рис.2, а-д) Ukrainian Institute, 2022. Листівки з України. [online] Доступно: <<https://ui.org.ua/postcards/>> [Дата звернення 11 листопада 2023].

Рис.2, е) Інтернет-видання СНЕ.CN.UA «Інформаційний портал Чернігівщини», 2023. Чернігівський драмтеатр потребує допомоги [online] Доступно: <<http://che.cn.ua/index.php/all-news/item/8622-chernihivskiy-dramteatr-potrebuie-dopomohy>> [Дата звернення 11 листопада 2023].

Рис.3, а) Григор'єва, С., 2018. Амфітеатр та світло з повітря. Журі обрало проект-переможця на облаштування громадського простору на Сихові [online] Доступно: <<https://portal.lviv.ua/news/2018/05/02/amfiteatr-ta-svitlo-z-povitrya-zhuri-obralo-proekt-peremozhtsya-na-oblashtuvannya-gromadskogo-prostoru-na-sihovi>> [Дата звернення 11 листопада 2023].

Рис.3, б) Antikvar, 2018. Проект відновлення Зеленого театру у Києві [online] Доступно: <<https://antikvar.ua/proekt-vidnovlennya-zelenogo-teatru-u-kiyevi/>> [Дата звернення 11 листопада 2023].

Рис.3, в) ELLE Ukraine, 2023. Який вигляд може мати київський Зелений театр [online] Доступно: <<https://elle.ua/elle-decoration/yak-mozhe-viglyadati-kiivskiy-zeleniy-teatr/>> [Дата звернення 11 листопада 2023].

Рис.3, г) Рубрика, 2019. Архітектори показали проект реконструкції Літнього театру в Одесі [online] Доступно: <<https://rubryka.com/2019/01/10/arhitektory-pokazaly-proekt-rekonstruktsiyi-litnogo-teatru-v-odesi/>> [Дата звернення 11 листопада 2023].

Рис.4. Фото з архіву кафедри дизайну архітектурного середовища НУ «Львівська політехніка»)

References

- Gumennyk I. V. Doslidzhennia formuvannia arkhitektury landshaftnykh teatriv v Ukraini // *Arkhitekturnyi visnyk KNUBA*. – 2021. – Вип. 22-23. – S. 190–198.
- Jewell, L. and Cancian, S.R. 2002. Keeping the Boys Busy: The Revival of Incremental, On-Site Design by National Park, National Center for Preservation Technology and Training [online] 10. Available at: [Accessed 19 June 2018]
- Waugh, F.A., 2008. *Outdoor Theatres*. Vancouver: Read Books.
- Kogler Carver, R., 2013. *Stagecraft Fundamentals: A Guide and Reference for Teatrical Production*. 2nd ed. New York, London: Focal Press.
- Cadena, R., 2010. *Automated Lighting: The Art and Science of Moving Light in Theatre, Live Performance, and Entertainment*. 2nd ed. New York, London: Focal Press.
- Mendenhall J.C. 2012. The dramatic landscape: articulating design criteria for outdoor theatre spaces [online] Available at: [Accessed 21 January 2018].
- Cheney, S., 2012. *The Open-Air Theatre*. Lenox: HardPress Publishing.
- Holding, E. Mark Fisher: *Staged Architecture: Architectural Monographs*, 52. London: Wiley-Academy.
- Hardy, M., Weiss, D., Long, R., Moore, B., Hardy, C. and Parker, S., 2014. *Outdoor Theatre Facilities: A Guide to Planning and Building Outdoor Theatres*. 2nd ed. Greenville: East Carolina University Foundation.
- Bosyi, P.V., 2014. Formuvannia stsenichnoho prostoru zasobamy postanovochnoho osvittlenia. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha»*. *Arkhitektura*, 793, s.175-181
- Proskuriakov, V.I. 2004. *Arkhitektura ukrainskoho teatru. Prostir i diia: Monohrafiia*. 2-he vyd. Lviv: Vyd-vo Nats. un-tu «Lvivska politekhnikha», Vyd-vo «Sribne slovo».
- Proskuriakov, V.I., Hoi, B.V., 2007. *Kulturolohiia yevreiskoho teatru Ukrainy v konteksti chasu, dii i arkhitektury: Monohrafiia*. Lviv: Vyd-vo Nats. un-tu «Lvivska politekhnikha».
- Gumennyk, I. V., 2019. *Rozvytok arkhitekturnoi typolohii landshaftnykh teatriv v Ukraini*. Kandydat arkhitektury. Natsionalnyi universytet «Lvivska politekhnikha».

14. Gumennyk I. V. Natsionalna avtentychnist v arkhitekturi landshaftnykh teatriv Zakhidnoho rehionu Ukrainy // Rozvytok arkhitektury v Skhidnii Yevropi: realii, problemy ta perspektyvy: zbirnyk tez dopovidei I Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii, Lutsk, 21 travnia 2021 r. – 2021. – С. 32–33.

15. Proskuriakov V. I. ta Gumennyk I. V., 2018. Rozvytok landshaftnykh teatriv Ukrainy v maibutnomu. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnik». Arkhitektura, 895, s. 32-37.

16. Gumennyk, I.V., 2019. Rozvytok arkhitekturnoi typolohii landshaftnykh teatriv v Ukraini. Kandydat arkhitektury (doktor filosofii). Natsionalnyi universytet «Lvivska politekhnik».

17. Gumennyk, I., 2014. Evolution of the typology of open-type and «landscape» theatrical facilities in the conditions of urban environment from antiquity to the present days. *Czasopismo «Srodowisko Mieszkaniowe / Housing Environment»*, 13, pp.54-59.

Posylannia na kartynky z rys.2, rys.3 ta rys.4:

Rys.2, a-d) Ukrainian Institute, 2022. Lystivky z Ukrainy. [online] Dostupno: <<https://ui.org.ua/postcards/>> [Data zvernennia 11 lystopada 2023].

Rys.2, e) Internet-vydannia CHE.CN.UA «Informatsiinyi portal Chernihivshchyny», 2023. Chernihivskiy dramteatr potrebuie dopomohy [online] Dostupno: <<http://che.cn.ua/index.php/all-news/item/8622-chernihivskiy-dramteatr-potrebuie-dopomohy>> [Data zvernennia 11 lystopada 2023].

Rys.3, a) Hryhorieva, S., 2018. Amfiteatr ta svitlo z povitria. Zhuri obralo proekt-peremozhtsia na oblashtuvannia hromadskoho prostoru na Sykhovi [online] Dostupno: <<https://portal.lviv.ua/news/2018/05/02/amfiteatr-ta-svitlo-z-povitrya-zhuri-obralo-proekt-peremozhtsia-na-oblashtuvannia-gromadskogo-prostoru-na-sihovi>> [Data zvernennia 11 lystopada 2023].

Rys.3, b) Antikvar, 2018. Proekt vidnovlennia Zelenoho teatru u Kyievi [online] Dostupno: <<https://antikvar.ua/proekt-vidnovlennia-zelenogo-teatru-u-kyievi/>> [Data zvernennia 11 lystopada 2023].

Rys.3, v) ELLE Ukraine, 2023. Yakyi vyhlid mozhe maty kyivskiy Zeleniy teatr [online] Dostupno: <<https://elle.ua/elle-decoration/yak-mozhe-viglyadati-kiiivskiy-zeleniy-teatr/>> [Data zvernennia 11 lystopada 2023].

Rys.3, h) Rubryka, 2019. Arkhitektory pokazaly proekt rekonstruktsii Litnoho teatru v Odesi [online] Dostupno: <<https://rubryka.com/2019/01/10/arhitektory-pokazaly-proekt-rekonstruktsiyi-litnogo-teatru-v-odesi/>> [Data zvernennia 11 lystopada 2023].

Rys.4. Foto z arkhivu kafedry dyzainu arkhitekturnoho seredovyscha NU «Lvivska politekhnik»)

I. Gumennyk,

Associate professor at the Department of Architectural Environment Design

e-mail: inna.v.humennyk@lpnu.ua

[orcid: 0000-0002-0304-0441](https://orcid.org/0000-0002-0304-0441)

PROSPECTS OF DESIGNING MODERN LANDSCAPE THEATER BUILDINGS AND STRUCTURES IN POST-WAR UKRAINE

© I. Gumennyk, 2023

Abstract. The article is devoted to the problems of reconstruction of destroyed cultural, entertainment and leisure facilities on the territory of modern Ukraine in the post-war period. The author attaches a particularly important role to the problem of creating actual projects of landscape theaters to replace those destroyed by the occupying forces of the Russian Federation in the territories where hostilities began and are currently continuing. Theatrical and cultural and educational facilities in the open space created in the settlements of Ukraine in the post-war period provide a chance to build a system of satisfaction of the population in cultural services within the limited budget of the country where military actions have just taken place.

In this publication, the author compares the actual state and trends of the location of theater network objects from closed and open cultural, entertainment and leisure facilities in the country in the

pre-war period and in the conditions of the active phase of military operations in Ukraine. The article covers in detail the significant amount of destruction of cultural, entertainment and leisure facilities in the east, north and south of Ukraine, analyzes the nature of the damage caused to the objects of the theater network, and gives certain specific proposals for the organization of the restoration of destroyed buildings and structures based on the author's previous scientific research. In the article, the author examines the ways and economic expediency of restoring the destroyed objects of theatrical architecture in the territory of Ukraine and provides recommendations for which cultural, entertainment and leisure institutions. it would be expedient to replace destroyed buildings and structures. According to the reasoned opinion of the author, landscape theaters in the open space are a full-fledged alternative to closed theater buildings, which is a more budget-friendly and quickly implemented option for restoring the destroyed theater network in post-war Ukraine.

Key words: landscape theater, cultural and entertainment institution, infrastructure, open space, amphitheater, audience and stage space.